

سالیٹی پیٹ پبلی تائیکنڈ، سنکین تاک-10، سال-2018

بتل ء جوڑشت ء بُن دپتر ء روایت

زاهد حسین دشتی

لکچرر، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان، کوئٹہ

دردانہ زاہد

اسسٹنٹ پروفیسر، گورنمنٹ گریڈ انٹر کالج، سینٹ لائیٹ ٹاؤن، کوئٹہ

ضیاء الرحمن بلوچ

اسسٹنٹ پروفیسر، ڈیپارٹمنٹ آف پاکستانی لینگویج، علامہ اقبال اوپن یونیورسٹی، اسلام آباد

Abstract

It is a recognized fact that the proverbs are generally the quintessence of peoples' collective wisdom. A proverb is a simple and concrete saying, popularly known and repeated, that expresses the truth based on common sense or experience. Proverbs fall into the category of formulaic language and form a folklore genre. However; almost every culture is the examples of its own unique proverbs.

گچین لبر: بتل، بلوچی بتل

پنجار:

بتل چو شاعری ء وژانہ انت کہ مردے ء ٹاہیبتنگ انت ء نہ ایشانی باروالے جبرزانگ بوت کنت کہ اے کجام دور یا کجام و ہد ء دور ء ٹاہینگ بوتگ انت۔ بتلانی گشوگ ء رواج دیوکانی باروازانگ نہ بیت۔ بتلانی رواج دیوک راج انت ء گول و ہد ء دورانی گوزگار رواج گران ء دیما آیان انت۔ بتل زبان ء ہمار ہند انت کہ آئی رانچ دور ء زمانگ ء لوٹ نہ انت، بلکین داں و ہدیکہ ہما زبان ء زبان گشوگ است انت، بتل دیروئی کنان بیت ء نوکیں بتل دیما آیان بنت۔ ہر وژادور گوزان بنت بتلانی تہا گیشی بیت ء بوت کنت کہ بتلانی رہند ء وژانویں جاورانی رد ء رد ء بدل بہ بنت۔ بتل گیدی لبرزانگ ء براہداریں ء سکین کوہنیں بہرے ء زبان ء جلوہ دار ء براہداری انت۔ ایشی ء ردوم ء دیروئی چہ ہما و ہد ء بنا بوتگ کہ زبان ء چند جوڑ بیتگ ء مہلوک ء آئی ء راوتی

زاهد حسین دشتی ءدگ

ہمروچیکیں گپ ءتران ءکارمرزی بئنج کنگ۔ بتل گوں کرن ءدورانی گوزگ ءدیماروان بوتگ ءراجی لوٹ ءجاورانی ردالیشی ءتھاوڑوڑیں کمی ءگیشی بواں انت۔ بتل ءجوڑ بوتگ ءبابت ءبازین خیال ءلیکہ دیما اتنگ انت، بلے جوان تریں ءمحکم تریں خیال ءلیکہ اے بوت کنت کہ نامدار، دانائیں ءکواسیں شاعرانی شعرانی بند ءکڑی کہ راستی ءپدرانی ءکننت ءگال ءگپتارانی جوانیں بزانت بوتگ انت ءمہلوک ءپہ ہر روچی میں زند ءگوں یک دومی ءگشتگ انت دومی ایش کہ زانیکار ءکواسیں مردمانی گشتن بوتگ انت، کہ وهد ءہمراہی ءرواج گپتگ انت ءسیمی تچک ءراستیں خیال ءگسہ ءداستانانی بنیاد جوڑ بوتگ انت۔

”بازیں بتل وهد ءجاورانی ءہر روچی میں زند، چاگرد ءجیرہ ءزانیکارنی گپ ءتران ہم بتل جوڑ بوتگ انت۔ بتل مردماں نہ نشنگ ءجوڑ نہ کنگ انت بلکہ وهد ءجاورانی رداجوڑ بوتگ انت۔ بتل گوں زبان ءآئی بن دپتر ءآئی ءماتیں سر زمین ءراستی ءگوں ہمگرئج انت۔ بتل مجلس ءدیواناں تامدار کنت بازیں بتل گوں دراجیں داستان ءکسے ءبندوک انت، بتل کہنیں دور ءزمانگ ءجاورانی رد ءرواج گپتگ ءپیداک انت، بتلانی زبان آسان انت ءہمک مردم ایشی ءپہ جوانی ءسرپدبیت کہ بتل ءپژدوری مانا ءبزانت چی انت“

(لقمان، قدیر 2012: 19)

بتلانی جوڑکنوک راج ءدانا ءکواسیں مردم انت ءرواج دیوک تیوگیس راج ءلس مردم انت، بتل لوٹ ءگزر ءردار وراج گپتگ انت۔ بتل زبان ءلبرزانک ءڈولد ءکہنیں بہر ءایشی ءبن دپتر ہما وهد ءبنا بوتگ کہ زبان جوڑ بوتگ ءرواج گپتگ ہے وڑا وهد ءہمراہی ءاے دیماروان انت۔ بتل ءگشتن ءنیام ءچوناہ ءپرک نیست گشتن زانیکار ءکواسانی گپ ءخیال بوتگ انت بتل ءپراہ ءشاہگانی ءہمراہی ءراج ءپکری زند ءپدر کنتگ ءوتی کرد پیلو کنگ انت ءمز میں کسہ ءواقعہ کسانیں لبرزانی تہا پدر کنگ انت۔ یہ بتل ءزانگ ءپہنگ ءحاسیں زانیکار ءکواسیں مردم ءضرورت نہ انت۔

" It may very well be that proverbs have never attracted from us, the notice they deserve and thus it may easily come to pass that when invited to bestow even a brief attention on them, we are in doubt wither they will repay

بتل ۽ جوڑشت ۽ بن دپتر ۽ روايت

our pains we are in doubt but as saying on the lips of the multiud not a few of them have been families to us as for as book as we can remember."(Richard:106).

چوناهاگاں ما بتل ۽ بابت ۽ گپ ۽ تران بکناں ته اے گپ زاهر ۽ پدريت ۽ مئے ديما کيئت که بتل بندر ۽ یک مرد ۽ ٺاٺاٺيٺنگيں کار ۽ کردنه آنت نه که ايشاني بابت ۽ اے گپ زانگ بيت انت که اے کچام دور ۽ بار یک ۽ جوڑ کنگ ۽ ٺاٺاٺيٺنگ بو تک آنت۔

”البت چيرے بتلاني بابت ۽ زانگ بيت که آيک حاسيں وهد ۽ زمانگ ۽ جوڑ کنگ بو تک آنت بازيں وهد ۽ په دليريں مردم يا ننگيں جاور بالاني بابت ۽ گنگ بو تک آنت انچو شمه دود ۽ دور ۽ بار یک ۽ وهد ۽ بي بگر کيئت سمی ۽ گوکاں بارت ته دود ۽ مات دود ۽ گشيت، ۽ آمر دکه مياران جل آنت نيم روچان نه وپست آنت کلاں، ۽، ۽ حساب ۽ ايندگه بازين بتل ۽ گشتن است آنت که آياني دور ۽ بار یک زانگ بنت بلے اگاں هواريں دروشم ۽ چارگ به بيت ته گيشترين بتلاني ٺاٺاٺيٺنگ زانگ نه بنت؛ کساس 95 در سدا نچيں بتل است آنت که آگوں وهد ۽ گوژگ ۽ وت ٺهينگ آنت ۽ آياني گشوک ۽ رواج ديوکاني بابت ۽ زانگ نه بيت اے پيم ماگشت کنيں که بتل یک راج ۽ قوم ۽ زندگوازينگ ۽ همراہي ۽ رواج گپنگ آنت“ (بلوچ، 1994:15)

بتل ۽ گيدي لبرزانک ۽ ايندگه تهراني وڑاساچو ک زانگ نه بنت، ۽ ۽ هاترا اے گپ گنگ بيت بتل وهد ۽ همراہي ۽ ديما انگل انت۔ بتل بني آدم ۽ راستي، سرگوست ۽ تجر بتلاني بنزه انت ۽ بتل انسان ۽ بنگي همراه انت۔ بتل بندر ۽ گوں یک قوم ۽ دود ۽ ربيدگ ۽ آئي ۽ تارخ ۽ بندوک ۽، همگر نچ انت۔ دنيا ۽ تارخ سک کہن ۽ قديم انت که ايشي ۽ بابت ۽ تني وهد ي پک ايس نچ ترانے ديما نه انگ، سانسندان ۽ زانکاراں وتي جتا جتائين ليکه ۽ حيال ديما آور تک آنت۔

۽ ۽ حساب ۽ دنيا ۽ تارخ کہن انت ۽ ۽ ۽ وڑا، بني آدم ۽ تارخ اول کئن ۽ قديم انت که بني آدم ۽ زند ۽ کرناني کرن گوازينگ آنت ۽ اے زند ۽ سپر ۽ وڑوڑيں جنجال ۽ جاوراں گوں دچار کپنگ ۽ بازيں ۽ ۽ جنجال ۽ ازباني پرائي ۽ آز مود جوڑ بو تک آنت ۽ بني آدم وتي جنجال ۽ مشکلاتاني سراوتي کته کاري درشان کنگ آنت۔ بتل

زاهد حسین دشتی ءدگہ

بندر ءاگاں چارگ بہ بیت کهن ءقدیمیں مردمانی گشتگیں گپ ءتران انت کہ آیاں ہے جاور گوں وتی چماں
دیسنگ انت ءایشانی سرا چار ءبچار کنگ ءبازیں پکر ءجیرگ ءپد ہے جنجالانی بابت ءوتی کتہ کاری دیما
آورنگ انت ءہے کہ گوں بتل ءدروشم ءکمیں لبرزاں درشان ءپدر کنگ انت بازیں بتل گوں راستیں ء
بازیں وت ساچیں کہ ءواقعہ ءبندوک انت۔

”بتل راستی ءبزہ انت کہ ہما تجربہ یا سرگوست بوتگ اے آئی آسرا انت مردم وتی گپ ء
دومی ءتچک ءگشنگ ءبدل ءبتل ءوسیلہ ءدومی ءگشیت، دانکہ دومی مردم چہ آئی ءدگران
مدبیت، ہے ہاترا بتل پہ اشارہ ءشبین ءرد ءگشنگ بیت۔“

(بلوچ، 1964:50)

انسان وتی گپ ءتران ءزندہ ءمعاملماں دومی ءدرشان کنت، ہے ہاترا بتل گپ ءتران ءگیش
ارزان ءآسان کنت۔ بتل گونڈگری ءجوانیں درشانے ءزبان ءوشتامی ءالمی لوٹ انت۔

”بتل ءگیشتریں سیادی گوں زبان ءگشتن ءانت، ہے سوب ءآتاں دیر ءزندگ مانیت
اگاں زبان نبشہ ءرنگ ءنہ لیت، تہ انگت بتل گوں وہد ءگوزگ ءتامور نہ بنت، ایشی ء
مستریں سوب ایش انت کہ ہر وہد ءیک انچین حالت ءجاور دچار کپ انت تہ مہلوک ہے
وڑا بتل ءیات کنت۔ بتل وہد ءہمراہی ءگیش بوان بوتگ انت، پرچیکہ زندہ تک ءپہنات
کہ گیش بنت، گڑا بتل ءلوٹ ءگزاراں گیش بنت۔ بتلانی راہ ءرہند ءوڑنوکیں جاورانی
تب ءبدل بنت، وہد ءہمراہی ءبدل ءارزشت گیش بوتگ زبان وش ءڈولدری ءبتل ء
ارزشت ءکس ڈالچار ءپراموش کت نہ کنت۔“ (کلاچی، 1994:27)

بتل ءتہاثریں سوج ءپہنتاں ابید زندہ درائیں معاملہ آئی آسر ءپیداور بنت انچیں واقعے کہ ایشی ء
مچک جوان بوتگ ءبراہدار ءدوستناک بوتگ، گڑامر دماں داستان ءمچک تامدار کنگ ءباز جاگہ ءہما واقعہ ءکسہ ء
دروردانگ۔ ہے سوب انت کہ باز بتل ءپنڈری کہ ءواقعہ داریت ءبازیں بتل مارا شعری رنگ ءگندگ ء

بتل جو ژشت ۽ بن دپتر ۽ روايت

کائيت آيان ۽ شعراني بنياد گنگ بيت ۽ شعراني گجگ ۽ زيبائي انت که مروچي بتل مئے زبان ۽ لبرزانک ۽ مننگ ۽ رواج انت۔

”اگاں ما بتل ۽ بندر ۽ بچاريں ته اے گپ زانگ ۽ پدر بيت که بتل مئے کهن ۽ قد يمیں مردمانی گشتگیں گپ ۽ تران انت که جتا جتائیں آماج بوتگیں ویلانی بابت ۽ گنگ بوتگ انت ۽ وهد ۽ ہمراهی ۽ رواج گنگ انت۔ ہے حساب ۽ بتل ۽ بابت ۽ ڈاکٹر مضام با مری نویست که بتل کو نہیں چا گردی پکر ۽ سیادی ۽ دیما آرگ انت، ایثی ۽ ہمراهی ۽ چا گرد ۽ مردمانی چا گردی کدر ۽ کیلو پدر بنت“ (مری، 2008:116)

بنی آدم ۽ که ہماروچ اے سرڈگار ۽ وتی پاد ایرکت انت، چه ہماروچ ۽ زند ۽ جاوراں گلانش انت، ہے جہد برے سو بمند ۽ برے تاوان بار بوتگ انت۔ ہے تجربتاں بنی آدم ۽ زند ۽ سو بملدی، بزگی، نپ ۽ سیتانی کرنی تجربتانی ندرگ انت۔ بتل نہ ایوک ۽ انسان ۽ تجربتانی ندرگ انت بلکہ بتل یک انسان ۽ گوں انسانی معاملہاں ہم گرچ انت۔ ماگشت کنیں کہ داں بنی آدم گوں یکے دومی ۽ سیادی کنت بتل جوڑ بوان انت۔ بتل گوں انسان ۽ سیادی ۽ ہمگرچ انت، بتل ۽ بنیاد گوں انسان ۽ چا گرد ۽ بندوک انت۔ اے جبر ہم گنگ بیت که بتل وت سراجوڑ کنگ نہ بیت بلکیں بتل تجربتانی بنیاد ۽ وت جوڑ بنت۔

ہے ہاتر بتل سرگوست، تجربت، زانت ۽ دانائی ۽ درشان انت۔ انسان وتی راستیاں بتل ۽ درو شم ۽ درانگا کنت۔ بتل ۽ ہمک مردم جوڑ کت نہ کنت۔ بتل گشوک ۽ جوڑ کنوکیں مردم ۽ بابت ۽ اے گپ پمک انت کہ اے زانکار، دانا ۽ گوا سین مردمانی گشتن انت شاعر کہ مارشت داروکیں مردم انت کہ آیانی شاعری ۽ گپتار گوں راستی ۽ پدر کنت ۽ ہے راستی ۽ بنیاد ۽ بازیں بتل جوڑ بوتگ انت۔

”بتل یا کہ متل گیدی لبرزانک ۽ براہداریں ۽ سکیں کو نہیں بہرے ۽ زبان ۽ قد يمیں سنکتے، ایثی ۽ روم شہ ہما وهد ۽ بوتگ کہ زبان ۽ چند جوڑ بوتگ انت ۽ مہلوک ۽ یہ وتی ہمروچي میں کار ۽ زند ۽ گوازینگ ۽ کار مرکز گنگ انت، مدان مدان ۽ زبان ۽ اے بہر گوں

زاہد حسین دشتی ءدگہ

مز میں دورانی گوزگ ءہمراہی ءد بیماروان بوت ءراجی لوٹ ءاختیارانی پیما ایشی ءتھاوڑ
وڑیں کمی ءگیشی بنت۔“ (شاہوانی، 2012:351)

انسان ءزند ءبدلی ءلوٹانی رد اہتلائی پراہ ءشاہگانی گیش بوتگ انت، بتل ءبنگپ گیش بوتگ انت ء
بتلانی ہزا ننگے تہا ہم باز گیشی آتنگ۔ بتل ءد بیمارؤگ ءسفر چند براں ءد بیمارواں انت،

”اے گپ راست ءتچک انت کہ زبان ءبنداتی زمانگ ءبتل ءکار مرزی بوتگ۔ بتل
بنداتی زمانگ ءمردمان پہ وتی گپانی تامدار کنتگ ءہاتراکار مرز کنگ انت۔ ہے حساب ء
بتل زبان ءشیر کنی ءوشی ءہاترا رواج گپتنگ ءمروچی میں زمانگ ءاون بتل ءوتی بستار
منائینگ۔“ (شاہوانی، 2012:351)

تنیکہ بازیں بتلے کماش ءپیر زالانی دل ءانت۔ بتلانی مڈی سک بازانت، بتل ہر رواج ءگش بوتگ ء
انت۔ مے نبشتہ کار ءپٹ ءپوکاراں اے نیمگ ءدلگوش دیگ لوٹیت۔ زبان ءاے مڈی ءنزارگ ءرواج
دیگ بہ بیت۔

”بتلانی جوڑ بوگ ءیک رہ بندے ایش انت کہ آکواسیں وزانند گیں مردمانی گشتن انت
کہ آیانی وتی چند ءذاتی تجربت ءگواسی وزانو گری ءبرورد انت۔ بلوچ چاگرد ءتنی وہدی اوں
ماراے دود گندگ ءکانت کہ باز مردم وتی کماش، میر و سردار کو اس ءزانو گریں مردم وتی
قول ءگشتناں وتی ہموچی میں دیوان ءمجلساں بیان کن انت ءوتی گپاں تامدار کن انت۔ چہ
اے گپ ءزانگ بیت کہ کماش ءپیریں مردمانی تجربت بازانت، ہے ہاترا آیانی تجربت ء
زانت وتی کستریںاں سرپد کنتگ ءہاترا بتل ءکار مرز کنگ انت۔ بتل دانائی ءزانت ءسر
رتچ انت ءبتل ءزبان ءتامداری ءمزنین جتے پیش داہتنگ۔ بتل یک راجے ءتہذہبی
ردوم ءکچ ءکنیل ءراجی زند گوازینگ ءاصول ءرہند انت، چشکہ بتلانی ٹہمینوک ءرواج
دیوک یک حاسیں مردے نہ انت بلکیں تیوگیں چاگرد ءالس ایشانی ساچک ءرواج
دیگ ءذمہ وار انت۔ اے دراجیں زمانگے ءسینہ در سینہ یک نسلے ءدومی نسل ءسر بوتگ
انت۔ اے وڑا ایشانی روٹگ ءہنڈال یک راجے ءچاگردی زند و گلزمین ءتہاسک ءپیوست

بتل ۽ جوڑشت ۽ بن دپتر ۽ روايت

انت۔ بتل یک زبانه ۽ گشوکانی زند ۽ تهامز نین ارزشته دارانت۔ بتل آوانی تعلیم ۽ زانشت ۽ مز نین وسیله بوتگ انت۔“ (یوسف، 39:2015)

بتل راجانی زند ۽ درائیں سفر ۽ درشانی انت، بتل چاگرد ۽ زند ۽ دراج ۽ مز نین جاوړ ۽ واقعاں گوں یک جمله ۽ درشان کنت، نوکین زمانگ ۽ وهد ۽ سوب ۽ بتل گشگ ۽ روايت گیش بیت۔

"بتل ۽ لبرزی معنانت که هماگارد که مثال ۽ هاتر نامدار به بیت۔ بتل عهدی چاگرد ۽ تها ودی بوتگین حالات ۽ کردگانی پد کردگ ۽ آسریا برورد ۽ دروشم ۽ دیماتنگ انت، پمیشکا اے یک دور ۽ بارگیه ۽ میراث نه انت۔ زمانگ جنزان بوتگ انت، چه انسانی کردگ ۽ قدرتی اثراتاں چاگردانی جاوړ ۽ رنگ ۽ دروشم ۽ بدل بوان بوتگ انت ۽ انسانی زند ۽ اثر بار کنان بوتگ انت، همک دور ۽ بازیں ویل ۽ واقعات ۽ کردگانی پد کردگ ۽ یا برورد ۽ چه هما باریگانی مردماں بتل په مثال پیش کنگ انت، تاں که دیم ۽ مردماں چه گوست ۽ پیش اتلگین ویل ۽ جاوړانی مثال دنگ ۽ پیش گوشي کنگ به بیت، که نوکین کردگ یا جاوړ که انون پیش اتلگ انت یا سرکشان انت ایسی ۽ آکبت یا برورد ۽ بابت ۽ مردم چاگرد ۽ باندات ۽ سر پد به بنت که کجام کردگ ۽ پد کردگ چه انت، پرے هاترا گوست ۽ پیش اتلگین قصه ۽ جاوړانی مثال گوں دانانی گشتناں هما باریگانی مردماں چه شعری رنگ ۽ گشنگ انت پمیشکا بتل گوست ۽ واقعات ۽ جاوړ ۽ کردگ ۽ آز مودانی شیرگ انت، که هما زمانگانی کواساں چه گو تگین هما باریگ ۽ آوکین وهد ۽ حالاتانی سراگوں شیواری ۽ بیان کنگ انت ۽ سینگ ماں سینگ ۽ آهاں دیماروان بوتگ انت، بتلانی تهاشاعری، فلسفه، حکمت ۽ دانائی ۽ گنجین درس استاں چاگردی جاوړ حالانی گیش ۽ گیشوار کنگ ۽ هاترا برے گوں زانشتی ۽، په همک جیر ۽ همک ساعماں په انسانی چاگرد ۽ دیروئی ۽ هاترا گشنگ انت"

(شعیب، 74,75:2012)

زاہد حسین دشتی ءدگہ

بتل ءزنانشی ءدانائی کیلو ء کس ڈالچار کت نہ کنت، ہنچو زبان دیم ء جنزان انت، بتل وتی بستار ء ہم
گیش کنگ ءانت، انسان ءزند ء پراہ ء شاہگانی بتل ء گنج ء مڈیاں گیش کنت۔ بتل ء رواج ء روایت ء بابت ء اے
گپ پدربیت کہ بنی آدم ء وتی گپ ء تران ء و ہد ء بتل رواج داتگ، پرچیکہ بتل جوڑ بوگ ء بابت ء پیکس
چشیں گپے نیست پے ہاترما گشت کنین کہ بتل ء بن دپتر ء بابت ء گپ کنگ سک مشکل انت۔
”بتل ء بندات کدی بو تگ ء مردماں کدی بتل گشگ بنا کنگ گڑاے جست ء ہے پسو دیم
کیت کہ ہماروچ ء کہ انسان ودی بو تگ آئی جہر در برتگ ء آئی ء راہے سنج ء زانگ ودی
بیتگ یا آئی سراہے تجربت گوستگ ہماروچ ء بتل ء بنیات ایر کنگ بو تگ“
(رحیم، اسحاق 7: 2012)

بتل تجربت، جاو ر ء زانت ء رداد یماتنگ کہ اے سرجم ء راست انت پرچیکہ تجربت رد بوت نہ
کنت ء نہ کہ حیالی گپ ء تران بوت کنت اے انسان ءزند ء درائیں جتا جتائیں پہناتانی پدرا ئی ء کنت۔
”و ہدیکہ راجانی سراہر پیمیں تجربت گوستگ انت یا آیاں کجام داہیں تمیات ء سرگوستے
دیسنگ چہ آئی سبق زرتگ ء ایشی ء آسر بتل ء دروشم ء دیم آور تگ انت۔ ایشانی گشو ک ء
ٹائینوک الم کو اس ء زانکاراں مردم ہنت چشکہ گالانی ٹاپینگ یک البارین مردے ء کار ء گرد
بوت نہ کن انت بتل ء یک حاسیں بنگپ یا موضوع ء بیت بلکہ زندمان ء ہمک پہنات
انچوشکہ اگاں راجانی سرا کجام و ہدے چو نیں نہ وششی یا نالسرری، جنگ ء جدل، وباء
نادراہی، ڈکال، ہار ء ہیر وپ یا ناپاکی ء داہیں مشکل ء جنجالے اتنگ تہ ایشانی سبب ء بتل ء
ردوم زرتگ“ (رحیم، 7: 2012)

بتل جوڑ بوگ ء روایت جتا جتائیں جاوراں بو تگ۔ بتل راجانی بند پتر انت، بلے بتلانی جوڑ بو تگ ء
زانکارانی کرد ستا کر زایت۔

”چوناہا بتل بازو ژار وراج گپنگ انت، ایش داناء ء عقل مندیں مردمانی گشتن انت کہ
آیانی تجربت ء زانت ء آسر انت۔ شاعر ء زانکارانی شعرانی بند ء بہر انت کہ آعلم ء زانت ء
تجربت ء شون ء دینت۔ بازیں بتل حالتانی سبب ء رواج گپنگ انت، کہ ایشانی شری ء

بتل ء جوڑشت ء بن دپتر ء روایت

حرابی وت ہما دود ء ر بیدگ یا ہما قوم ء تارخ آئی وجود انت، قوم ء ہمروچی میں زند، آئی چاگرد، آئی زانت آئی تجربہ بتل ء گوشتنانی بنیاد جوڑ بنت۔ قصہ ء داستانانی کردار یا ہے کردارانی مزین مردی ء غیرت ہم بتل ء گوشتنانی بنیاد جوڑ بنت ء مردماں ء تار بنجی فہمے دینت۔ شاعرانی گوشتنگیں شعری بند کہ آ فکر و فہم ء شون ء دینت، مردم آیاں گوشنت ء مدال مدال ء اے شعر بتلی شکلے زور انت ء ہر کسی دپ ء بنت ء چدا اولسی زانت ء فکر دیم ء آرگ

بیت۔ “ (شے رگام 1:2012)

چونناہا بتل ء جوڑ بوگ ء روایت و ہد ء زمانگ ء جاروانی رد ابونگ بلوچی بتل بلوچ ء زندمان ء پدر اہی ء کنت ہر وڑین شری ء حراہیاں پدر کنت پہ بتل ء جوڑ بوگ ء کس زانت کہ بتل چون جوڑ بوگ انت۔ بتل کس ء پے کسد یا زانت نہ ٹہیننگ انت۔ ذاتی یاراجی زند، شد ء بزگی، جنگ ء جیرہ، مڑاہداری ء میار جلی، روح ء بدروچی، مہر ء دوستی کیوئی و تپاکی ء حالت کہ سرا گوشگ انت، ہے تجربت ء زانت یا ہے حالتانی آسر ء انجام ء بارواتران بوگ کہ آیاں بتلانی دروشم ء زرتگ انت۔ بتل و ہد ء ہماہی ء حالتانی یا واقعاتانی بنیاد ء جوڑ بوگ انت، چیا کہ بتلانی پشت ء تار بنجی یادود ء ر بیدگی زانتے انت انت مے زند ء تیوگیں تک ء پہناتانی تجربت ء زانت مے بتلانی تہاندیم انت۔

آسری تران:

چو کہ ہر زبانی وتی جتا ایں تب ء مزاجے داریت ء زبان ہے وڑا ایں تب ء سرشون ء ردا ء وتی پبچار ء نشان داری ء کنت۔ درانگازی ازم ء تہا خاصیں تراکیب، گالوار، چاچ ء چہر ء شینان ابید بتل ہم زبانی ء زگریں مزاجے ء زندگ دارگ ء مزینیں لبرانگی بستارے دارنت۔ بتل زبان ء ہما الہی پہنات انت، کہ چہ زبان ء بندات ء بگرداں داں زبان ء آوکیں و ہدا آئی ء ہماہ بیت ء گوں آئی ء ہور ء ہم گرنج بیت۔ دنیاء درائیں زبان ء دامن چہ بتلاں سر رینج انت۔ بتل پہ یک زبانی ء انچیں گوہر قیمتی ء مڈی پے کہ ایٹی ء ابید بچ زبان دیمیری ء سرجم بوت نہ کنت۔ بتل زبانی ء شیر کنی ء مزینیں ارزشتے داریت۔ بلوچی زبان سک مزین ء شاہگان انت کہ ایٹی ء رانز آرگ ء ہا ترا یک مزینیں وس ء وا کے لوٹ

زاهد حسين دشتى ءدگه

ايت ءُچه اے پٽ ءُپولى پيپرء اے ردا گونڈيس جهدے كنگ بوتگ، همك راجانى وٲا بلوچى لبرزانك هم چه
بتلاں سر رتچ انت ءُزندء چشيش پٲے نيست كه آنى بابت ءُبتل گنگ نه بوتگ۔

بتل ۽ جوڙشت ۽ بن دپتر ۽ روايت

سر شون:

بلوچ، ڈاڪٽر عبدالملڪ، 1964 جنوري، اُلس ڪوئٽ
بلوچ، رمضان بامري: 2008 گچ گوهر، سيد هاشمي ريفرنس لاجري ڪراچي۔
بلوچ، غلام فاروق، 1994 دسمبر، بلوچي مهتاب لبرز انڪ حب۔
رحيم، اسحاق، (2017) بلوچي بتل، ابا بگر ڪلتي اڪيڊمي پليري گوادر۔
شاداب، شعيب، (2012)، سنڪلن شعبه بلوچي جامعہ بلوچستان ڪوئٽہ۔
شاهواني، اشير عبدالقادر، (2012) بلوچي زبان ۽ ادب، بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽہ۔
شے رگام، بتل، (2012) گوشتن ۽ گال بند، بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽہ۔
ڪلا نجي بوهر، (1994) بلوچي ماهتاب لبرز انڪ حب۔
لقمان، قدیر (2012)۔ ربيدگ ۽ بنزه، بلوچستان اڪيڊمي تربت، چاپ دومي
يوسف، محمد، (2015)، سنڪلن شعبه بلوچي جامعہ بلوچستان ڪوئٽہ

Richard, chenevix lrench, proverb and lessons landan groutleg

p-1